

BUDAPEŠTIANSKY SLOVAK

ČASOPIS SLOVENSKEJ SAMOSPRÁVY BUDAPEŠTI

XXVIII. ROČNÍK

3. ČÍSLO

SEPTEMBER 2023

Foto: Imrich Fuhl

Foto: LF

*Deň zahraničných Slovákov
4. strana*

Foto: LF

*Oslavy na počesť J. Viktorina vo Vyšehrade
6. strana*

Foto: Z. L. Havas (EN)

*Po utrpení príde večný cieľ
12. strana*

Foto: Z. L. Havas (EN)

*Národnostný deň v Novej Pešti
13. strana*

Foto: LF

*Deň národností v XV. obvode
13. strana*

Foto: LF

*Deň národností v XX. obvode
14. strana*

Zástupcovia európskych národností v Päťkostoli

Mnohonárodnostné mesto Päťkostolie – po maďarsky Pécs, po nemecky Fünfkirchen, po chorvátsky Pečuh – bolo v tomto roku hostiteľom tradičného Kongresu Federatívnej únie európskych národností (FUEN). Stalo sa tak na pozvanie jej členskej organizácie, Celoštátnej samosprávy Nemcov v Maďarsku, pričom účastníci kongresu sa mohli zoznámiť aj s inštitúciami Chorvátov a Rómov žijúcich v tomto juhomaďarskom univerzitnom meste. Kongres, ktorý prebiehal v Stredisku Zoltána Kodálya, prišli pozdraviť aj zástupkyňa ombudsmana pre ochranu práv národností v Maďarsku **Dr. Erzsébet Szalayová Sándorová**, primátor mesta Päťkostolie **Attila Péterffy**, predseda župného zhromaždenia **Dr. László Óri** a predseda parlamentného Výboru pre národnosti v Maďarsku, nemecký parlamentný poslanec **Imre Ritter**.

O mieste tohtoročného kongresu sa rozhodlo vlni v Berlíne, kde za predsedu organizácie už po druhýkrát zvolili predstaviteľa maďarskej komunity z Rumunska **Lóránta Vinczeho**. Členmi 75-ročnej medzinárodnej organizácie sú aj Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku, Celoštátna samospráva Rumunov v Maďarsku a od tohto roku aj Celoštátna rusínska samospráva. Kongresy, rôzne odborné konferencie a semináre jednotlivých pracovných skupín poskytujú príležitosť na stretávanie a spoznávanie sa, ako aj na to, aby sa účastníci oboznámili s praxou v jednotlivých krajinách. Stretávania a zoznamovania umožňuje aj športové podujatie *Europeáda*, ktoré po vlnajšom turnaji u Slovincov v Korutánsku v roku 2024 putuje na nemecko-dánske pohraničie. Celoštátna slovenská samospráva je členom Pracovnej skupiny slovenských národností, ktorá sa na pozvanie Srbov z Chorvátska v októbri tohto roka stretne v Záhrebe. Apropos pozvania tohtoročného kongresu FUEN-u do

Foto: FUEN

Maďarska bolo 30. výročie prijatia národnostného zákona, ktorému bol venovaný okrúhly stôl predsedov celoštátnych národnostných samospráv. Diskusia prebehla pod vedením podpredsedníčky Celoštátnej samosprávy Nemcov v Maďarsku **Olívie Schubertovej**. Predstavitelia jednotlivých národností hodnotili výsledky uplynulých tridsiatich rokov z pohľadu svojej minority a odborníci pre školstvo a médiá zhrnuli pre zahraničných hostí základné informácie o týchto oblastiach. Predsedovia celoštátnych volebných zborov sa zmienili aj o sčítaní obyvateľstva v roku 2022, s ktorým súvisela väčšina otázok účastníkov kongresu. Spoznávanie života tunajších národností pokračovalo návštevou výchovno-vzdelávacích zariadení: členovia nemeckej pracovnej skupiny zavítali do Nemeckého školského strediska **Valérie Kochovej**, slovenská pracovná skupina navštívila Chorvátsku materskú školu, základnú školu, gymnázium a internát **Miroslava Krležu**, kým pracovná skupina menšín bez materskej krajiny sa zoznamovala s **Gándhího gymnáziom**. V programe nechýbal ani tradičný jarmok národností, prehliadka mesta a pestrý kultúrny program zostavený zo zvykov tunajších národností spojený s návštevou pivnice a zábavou v nemeckej národnostnej obci Babarc.

V pracovnej časti Kongresu členovia okrem schválenia referátov Predsedníctva, pracovných skupín a finančnej správy za rok 2022 prijali rozpočet organizácie na rok 2023. Z iniciatívy Predsedníctva či dotknutých národ-

ností sa zrodili deklarácie na podporu menšín. Dôležité miesto v diskusii sa dostalo aj osudu občianskej iniciatívy **Minority SafePack**, vo veci ktorej sa FUEN obrátil na Európsky súd ľudských práv. Cieľom tejto iniciatívy na podporu rozmanitosti v Európe je výzva EÚ na prijatie súboru právnych aktov na zlepšenie ochrany prísluš-

nikov národnostných a jazykových menšín a posilňovanie kultúrnej a jazykovej rozmanitosti v Únii. Medzi novoprijatými členmi FUEN-u je aj Celoštátna rusínska samospráva.

BR

Federatívna únia európskych národností (FUEN) je najväčšou strešnou organizáciou európskych autochtónnych národnostných menšín, národností a jazykových skupín. V súčasnosti združuje viac ako 100 členských organizácií z 36 európskych krajín, pričom každý rok pribúdajú noví členovia.

Založená bola 20. novembra 1949 v Palais de Chaillot v Paríži. Na prvom „Kongrese národností“ sa zúčastnilo okolo 200 ľudí. Účastníci sa cítili úzko prepojení s myšlienkami Rady Európy, ktorá bola tiež založená v roku 1949.

Organizácia je v súčasnosti spoločenstvom vzájomnej podpory, ktoré zastupuje záujmy európskych menšín na regionálnej, národnej a najmä európskej úrovni, pracuje na zachovaní a podpore identity, jazyka, kultúry, práv a tradícií európskych menšín. Je hlasom menšín v medzinárodných organizáciách, Európskej únii, Rade Európy, Organizácii Spojených národov a OBSE. Za posledných pár rokov FUEN zväčšil a upevnil svoj tím a svoju prítomnosť, pričom prevádzkuje tri kancelárie – vo Flensburgu, Berlíne a Bruseli. Úspech európskej občianskej iniciatívy Minority SafePack, ktorú koordinuje FUEN, poskytol organizácii novú dimenziu viditeľnosti.

Deň Slovákov v Maďarsku

Foto: LF

Prvú júlovú sobotu, ako je to už 26 rokov zvykom, sa Slováci žijúci v Maďarsku schádzajú v niektorej obci či meste, kde ešte aj dnes jestvuje aktívna slovenská komunita, aby oslávili svoj najväčší sviatok. V tomto roku bola dejiskom osláv *Dňa Slovákov v Maďarsku* obec *Níža*.

Do našich ústredných celodenných osláv je zaradené množstvo programov. Hlavným je *ekumenická pobožnosť*, tentoraz usporiadaná v miestnom kostole svätého Jakuba. Po nej nasleduje odovzdanie vyznamenania „*Za našu národnosť*“, ktoré udeľuje *Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku*.

Medzi ďalšími programami bola výstava „*Níža na fotografiách*“, spojená s vystúpením žiakov miestnej *Základnej školy Kálmána Mikszátha*, prezentácia knižného vydania prílohy *Ludových novín* pre deti *LuDo Spoločnosťou SlovakUm*, predstavenie *Slovenského divadla Vertigo* „*Varené vajíčko nespieva*“ a popoludňajší galaprogram žiakov *Slovenskej základnej školy v Sarvaši* a regionálnych stredísk *Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku*. Návštevníci podujatia sa v rámci sprievodných programov mohli oboznámiť s inštitúciami CSSM, ochutnať ponuku slovenskej gastronómie z jednotlivých oblastí Maďarska, zoznámiť sa s ľu-

dovo-umeleckou tvorbou týchto regiónov na slovenskom jarmoku a pre deti pripravili organizátori dielne ručných prác a spoločenské hry.

Vyvrcholením slávnostného podujatia bol galaprogram, v ktorom vystúpili popredné slovenské kultúrne súbory z mnohých regiónov Maďarska.

Ako každý rok, aj teraz sa na Dni Slovákov v Maďarsku zúčastnili delegácie z hlavného mesta: vedenie *Slovenskej samosprávy Budapešti* a predstavitelia *slovenských volených zborov viacerých obvodov i občianskych organizácií*.

Sprac. podľa EN

Deň zahraničných Slovákov

Pamätný deň zahraničných Slovákov pripadá na deň štátneho sviatku sv. Cyrila a Metoda a oslavuje sa od vzniku Slovenskej republiky, teda od roku 1993. Tradične sa začína 5. júla predpoludním slávnostným kladením vencov v bratislavskom *Sade Janka Kráľa* pri kameni z červeného mramora z Tardoškého lomu, ktorý roku 2000 darovali Slováci z Maďarska.

Na oslavu krajanského sviatku prišla aj tohto roku početná skupina Slovákov z Maďarska, ktorú okrem *poslancov slovenských samospráv* tvorili členovia *Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena* a *Kultúrneho spolku za Mlynky*.

Predseda *Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí Miloš Koterec* vo svojom príhovore hovoril o vzťahu medzi

Foto: LF

Slovenskou republikou a Slováckmi žijúcimi v zahraničí, ktorí sú významnou súčasťou národného a štátneho života a vyzdvihol spoluprácu s organizáciami a krajanmi v rôznych krajinách.

Štátny tajomník *Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Peter Mišík* povedal, že je povinnosťou Slovenska pamätať na Slovákov žijúcich v zahraničí a poskytovať im starostlivosť.

Po slávnostných príhovoroch predstaviteľov krajanov nasledoval hudobno-poetický program podľa scenára *Michala Babiaka*. Slovákov v Maďarsku zastupovali *Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena* pod vedením dirigenta *Ádáma Balázsa Galambosa*, ktorý na úvod programu zaspieval hymnu SR, a členovia *Kultúrneho spolku za Mlynky* pod vedením *Leventeho Galdu*.

Po skončení programu zástupcovia slovenských inštitúcií, organizácií a zahraničných spolkov položili vencov pri *Pamätníku slovenského vystaňovectva* vzdali úctu predkom, ktorí opustili rodnú hruď. Na záver zaznela pieseň *Po nábreží koník beží*, ktorá je hymnou Slovákov v Srbsku.

Sprac. podľa EN

Oslavy slovenského folklóru v Banke

Obec Banka (Bánk) opäť hostila najväčšiu folklórnu slávnosť Slovákov v Maďarsku. Slovenská národnostná lokalita v Novohradskej župe má síce rozlohu len 900 hektárov, ale disponuje prírodným javiskom nad jazerom, kde sa viac ako polstoročie na prelome júla a augusta schádzajú milovníci folklóru z celého Maďarska, ale i zo zahraničia. Tohto roku sa 57. Novohradské národnostné stretnutie, 27. Celoštátny folklórny festival Slovákov v Maďarsku a Medzinárodný novohradský folklórny festival konali 30. júla a zavítali na ne aj Slováci z hlavného mesta, ktorí si spolu s účastníkmi pripomenuli pamiatku vlani zosnulej renomovanej choreografky, učiteľky tanca budapeštianskej slovenskej školy **Evy Szilágyiovej Šubovej**.

Po hymne Slovákov v Maďarsku

Daj Boh šťastia preplnené hľadisko pozdravili starostka hostiteľskej obce **Andrea Tormová** a predseda Slovenskej samosprávy Novohradskej župy, organizátor stretnutia **Ferdinand Egyed**. Prítomným sa prihovorila aj predsedníčka Zväzu Slovákov v Maďarsku a hlavná organizátorka sviatku slovenského folklóru **Ruženka Egyedová Baráneková**.

Tohto roku sa program začal blokom *Spievankovo*, v ktorom sa predstavili mladé spevácke talenty z celého Maďarska. Druhý program *Tanečné spomienky* sa niesol v znamení vzdania pocty **Eve Szilágyiovej Šubovej**. Režisérmi boli jej dve umelecky nadané deti **Kata** a **Zsolt Szilágyiovc** z Budapešti. Choreografie E. Szilágyiovej Šubovej na javisku ožili v podaní

Folklórneho spolku Furmička z Čemera, Zelený veniec z Ečera, Rozmarín z Veňarca, Tanečnej skupiny Panónia z Malej Tarče, Pávieho krúžku z Kerepeša, Slovenského folklórneho spolku Lipa z Budapešti a Dúha z Malého Kereša. Folkloristov sprevádzali *Ludová hudba Svrčkovci zo Šalgótarjánu a Čibaj banda z Jače*. Spoločný záverečný tanec ocenilo obecnstvo nepretržitým aplauzom. V treťom programovom bloku *Jubilanti* sa predstavili *Folklórny súbor a spevácka skupina Veľká Bukovinka z Répašskej Huty a Tanečná skupina Dúha z Malého Kereša*.

Program pokračoval vystúpením početných zahraničných folklórnych súborov.

Spracované podľa EN

Foto: Autor

Časopis *Budapeštiansky Slovák* je fórom Slovákov žijúcich v hlavnom meste. Uverejnené materiály vyjadrujú preto v prvom rade mienku autorov. Naším zámerom je rešpektovať právo iných na vyjadrenie vlastného názoru, pričom v žiadnom prípade neposkytujeme priestor materiálom porušujúcim ľudskú dôstojnosť a práva iných.

Redakcia BS

Oslavy na počesť J. Viktorina vo Vyšehrade

Tak ako v predchádzajúcich rokoch sme aj teraz dostali od *Slovenskej samosprávy VIII. obvodu* pozvánku na podujatie venované pamiatke **Jozefa Karola Viktorina** (1822 – 1874). 22. júla sme sa zišli na dvore zrekonštruovanej školy vo Vyšehrade, aby sme si spoločne pripomenuli pôsobenie slovenského farára v tomto meste. Prítomných privítala predsedníčka Slovenskej samosprávy VIII. obvodu **Monika Szélnyiová**, ktorá následne odovzdala slovo niekdajšiemu predsedovi, v súčasnosti podpredsedovi tohto zboru **Kazimírovi Kápolnaimu**, aby prítomným priblížil osobnosť J. Viktorina. Tí, ktorí prišli do Vyšehradu po prvý raz, sa dozvedeli, že Jozef Viktorin žil krátkych 52 rokov, počas ktorých však vykonal veľa veľkých vecí. Od roku 1852 pôsobil na území dnešného Maďarska. Najprv bol do roku 1855 kaplánom v Starom Budíne v Kostole sv. Petra a Pavla, neskôr ho povolali do Kostola sv. Anny na dnešnom Batthyányho námestí, kde pôsobil 11 rokov. V tom období sa stala Pest-Buda centrom slovenského duchovného, kultúrneho, hospodárskeho a politického života. V rokoch 1866 až 1874 bol Viktorin farárom vo Vyšehrade. Prvé dva roky sa oboznamoval s novým miestom, jeho obyvateľmi a okolím, s jeho historickými pamiatkami a pripravoval plány, ktoré mal v úmysle uskutočniť v budúcnosti. Medzi ne patrilo vybudovanie turistickej trasy, prvej v Uhorsku, ktorá viedla z Vyšehradu po Šalamúnovu vežu a ktorú vybuďoval čiastočne na vlastné náklady. Postavil pamätný kríž tragickej postave uhorských dejín **Kláre Zachovej** a rok po jeho odhalení zorganizoval jej pamätnú oslavu, na ktorú prišlo loďou i vlakom viac ako tisíc ľudí z hlavného mesta a okolia. Historici zaoberajúci sa turistickým ruchom túto udalosť zaznamenávajú ako odštartovanie turizmu v Uhorsku. Najdôležitejšia v jeho činnosti však bola záchrana stredovekých historických pamiatok, v záujme čoho „poprenášal hory“. Nadviazal kontakt s

Foto: EF

Józsefom Eötvösom a **Jánosom Aranyom**, vtedajším predsedom Maďarskej akadémie vied, a po prvý raz v histórii sa za štátne peniaze začalo s obnovou historických pamiatok vo Vyšehrade. Kazimír Kápolnai hovoril o spolupráci Slovenskej samosprávy VIII. obvodu s riaditeľom *Múzea kráľa Mateja vo Vyšehrade* **Péterom Grófom** a riaditeľom tamojšieho *Kultúrneho domu kráľa Mateja* **Tamásom Mikešim**, ktorá sa datuje od roku 1999. V rámci nej sa uskutočnilo viacero spoločných podujatí, ako napr. medzinárodná konferencia v roku 2012, odhalenie pamätných tabúl J. Viktorina vo Vyšehrade a v Budapešti, udelenie titulu Čestný občan mesta Vyšehrad J. Viktorinovi. Po tomto krátkom súhrne činnosti uložili prítomní k pamätnej tabuli J. Viktorina umiestnenej na škole, v ktorej onoho času pôsobil, vence. Tu sa slova ujal Péter Gróf. Na úvod povedal: „Podľa môjho názoru vyvoláva toto miesto dobrý pocit v tých, ktorí tu už boli niekoľkokrát. Je dobré vžiť sa do toho, že zároveň môžeme spomínať na stredoveký Vyšehrad, na pôsobenie Viktorina a aj na pekné harmonické spolužitie, udržiavanie tradícií Slovákov a Nemcov.“

Z nádvorí školy sme sa premiestnili na Námestie Karola I., k novej soche Karola Róberta I. v životnej veľkosti. Zhotovil ju sochár **László Péterfy**, nositeľ Kossuthovej ceny, ktorý

žije a tvorí vo Vyšehrade, v Áprilyho doline. Je verným zobrazením Karola Róberta, a to na základe kresby uverejnenej v Obrázkovej kronike zostavenej v 50. rokoch 14. storočia na dvore Ľudovíta Veľkého.

Po obhliadke nového vyšehradského skvostu nasledovalo kladenie vencov k hrobu J. Viktorina na miestnom cintoríne.

V Kultúrnom dome kráľa Mateja riaditeľ múzea spomenul vlašjšie oslavy 200. výročia narodenia Jozefa Viktorina a vydanie reprintu jeho brožúry *Vyšehrad kedysi a dnes – Visegrád egykor és most*, veľmi dôležitého diela z hľadiska mesta. Ďalej uviedol niekoľko podrobností z brožúry o histórii Vyšehradu. V závere svojho vystúpenia Péter Gróf povedal:

„Vieme, že sme tisíc rokov žili v jednej krajine, vieme tiež, že v súvislosti s touto skutočnosťou sú v spoločnej histórii problémy. Na oboch stranách boli vždy extrémistické živly, ktoré ju inak hodnotili. Po desaťročiach strávených v odbore dejín archeológie si však myslím, že maďarsko-slovenská spolupráca v oblasti histórie bola v uplynulých desaťročiach prikladná a je čoraz lepšia, ba v oblasti archeológie, ochrany historických pamiatok ešte lepšia. Vieme, že mnohé zdroje historických pamiatok, kostolov, hradov na území Slovenska sa nachádzajú v Maďarsku. Ak má niekto v úmysle zaoberať sa napr. košickým Dómom sv. Alžbety ako historik umenia, musí poznať v Maďarsku platné zákony a nariadenia o ochrane umeleckých pamiatok.“

Podľa môjho názoru to, že sa stretávame a spomíname na Viktorina a vieme o ňom vždy povedať niečo nové, je dobrá vec. Treba ale pomaly odovzdať nazhromaždené poznatky ďalšej generácii, ktorá sa bude zaoberať činnosťou Viktorina vo Vyšehrade. Našťastie v súvislosti s jeho osobnosťou je ešte čo bádať,“ konštatoval Péter Gróf.

Eubomíra Fallerová

Výstava Slováci pre 150-ročnú Budapešť

Foto: LF

Slovenská samospráva III. obvodu Budapešti usporiadala 8. septembra vedľa Hlavného námestia Starého Budína prehliadku prvej časti výstavy *Slováci pre 150-ročnú Budapešť*. Výstavu otvorila a predstavila predsedníčka samosprávy **Edita Hortiová**.

Ako povedala, s nápadom pripraviť výstavu o 150-ročnej prítomnosti národnosti v Budapešti prišli predstavitelia minorít III. obvodu spoločne. Okrem Slovákov prezentovali v rovnakom čase svoje expozície *Arméni, Bulhari a Rómovia*. Úvodnú stránku slovenského materiálu zostavila kulturológička **Anna Kováčová** a kapitolu

Slovenská výučba v Budapešti **Júlia Szabová Marloková**. Lutherov dvor spracovala E. Hortiová, fotky poskytla *Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku*. Výstava predstavuje aj slovenský ľudový kroj. Časť o ľudových odevoch spracoval **Ondrej Csaba Aszódi**. Údaje o Jozefovi Pozdechovi a pltníkoch pripravila **Eva Fábianová**, o ďalšej významnej osobnosti slovenskej Budapešti Jánovi Nepomukovi Bobulovi zostavil informácie **Juraj Rágyanszki**. Grafiky vytvoril **Attila Turcsányi**.

Na výstave prezentovali aj mapu Slovenská Budapešť, ktorá je produk-

tom *Neziskovej verejnoprospešnej spoločnosti SlovakUm, s. r. o.* Na výstave osobne predstavili slovenského spisovateľa **Zoltána Barkányiho Valkána**, ktorý je obyvateľom Starého Budína.

Na záver sa predsedníčka Slovenskej samosprávy III. obvodu podelila so záujemcami o ďalšie nápady, ako by bolo možné túto výstavu v budúcnosti doplniť.

O ďalších možnostiach spolupráce a zviditeľnenia národnosti v hlavnom meste rokovali účastníci po vernisáži v komornej sále reštaurácie Esernyös.

zlh (EN)

Posledná rozlúčka s Ruženkou Czifrovou

Dňa 16. augusta nás vo veku 90 rokov navždy opustila Ruženka Czifrová, známa osobnosť v kruhu slovenskej komunity hlavného mesta. Ešte 12. marca sme na veľkolepých oslavách jej deväťdesiatin, ktoré organizoval Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena v obci Sokol'a neďaleko Vacova, spolu s ňou veselo spievali slovenské ľudové piesne a tešili sa z jej radosti zo stretnutia. Áno, práve radosť zo života a pozitívny prístup k ľuďom bolo to, čo sme na nej obdivovali. Ako to vtedy krásne povedala v sokol'skom kostole vedúca zboru Ozvena Zuzana Hollósyová, „v Budapešti niet takého obvodu, kde by Slováci nevedeli, kto je Ruženka Czifrová... Hneď ako vznikli slovenské samosprávy pridala sa k nám,

nielen ako poslankyňa, ale najmä ako človek. Ako človek, pochádzajúci zo Slovenska, z maďarského prostredia Bratislavy, odkiaľ jej rodinu po vojne vyhnali. Napriek tomu nezabudla, odkiaľ prišla, s láskou a vernosťou myslí

na rodnú domovinu, pričom zbožňuje aj svoju novú vlasť. Medzi nami sa vždy dobre cítila, mnohí ju mali, a aj teraz, keď sa naše osobné stretnutia z objektívnych príčin obmedzili, ju majú veľmi radi. Často na ňu myslia aj tí, ktorí sem dnes nemohli prísť. Ruženka, kde si mohla, tam si pridala ruku k slovenskému dielu... My v Ozvene spievame pre teba, pre človeka, ktorého si uchováme navždy v svojich srdciach.“

O pol roka, 13. septembra, Ozvenári opäť spievali len pre Ruženkou, ale už pietne piesne, keď ju spolu s predstaviteľmi mnohých obvodných slovenských samospráv odprevadili na poslednej ceste. Ruženka Czifrová je pochovaná na cintoríne v Mederskej ceste.

Významné výročia popredných

120. výrocie úmrtia

Ondreja Miloslava Bellu

Pred 120 rokmi zomrel básnik, prekladateľ a evanjelický kňaz Ondrej Miloslav Bella. Narodil sa 8. mája 1851 v Liptovskom Mikuláši. Po skončení ľudovej školy (1862) v Liptovskom Mikuláši študoval na gymnáziu v Pešti. V roku 1874 sa stal kaplánom v Budíne a o dva roky neskôr učiteľom a kaplánom slovenskej evanjelickej cirkvi v Pešti. Od roku 1880 pôsobil ako vojenský kňaz v Grazi, neskôr v Prahe, potom na Morave. V roku 1890 sa usadil v Krakove, kde zomrel 12. októbra 1903.

Bol literárne činný, publikoval básne v časopisoch, almanachoch a kalendároch.

120. výrocie úmrtia

Jána Nepomuka Bobulu

Pred 120 rokmi zomrel staviteľ, podnikateľ, publicista, politik a redaktor Ján Nepomuk Bobula (15. 3. 1844 Dovolovo – 15. 11. 1903 Budapešť). Stal sa úspešným podnikateľom, staviteľom v Pešti. Doma sa vyučil za murára, v Pešti dokončil gymnázium a v roku 1863 tu absolvoval staveľskú školu. Jeho manželkou bola Mária Pozdechová, dcéra známeho zvonolejára Pozdecha.

Ako popredný staveľský podnikateľ projektoval a staval kopu významných súkromných a verejných budov v Buda-

pešti. Jeho prvá projekčná kancelária bola v Terezíne na Fabrickej ulici č. 7. Zamestnával, ako aj sprostredkoval prácu pre mnohých liptovských murárov.

Jeho prepychový luxusný palác, postavený v rokoch 1880 – 1882, sa nachádza na Andrásyho triede č. 62. Do domu zaviedol ústredné kúrenie, elektrinu a plyn. Pri vchode do budovy vítajú hostí dve nádherné bronzové sochy od Jozefa Rónu.

Hoci ku koncu storočia následkom špekulácie s pozemkom Bobula skrachoval a musel predať aj svoj palác, ako staviteľ a odborník mal i naďalej dobré meno. Okrem iného ho poverili byť inšpektorom výstavby budovy uhorského Parlamentu.

Bobula mal dobré kontakty s predstaviteľmi slovenských podnikateľských kruhov. S finančnou podporou svokra J. Pozdecha v roku 1868 založil Novú školu slovenskú a jej tlačový orgán Slovenské noviny (1868 – 1875), ktorým bol majiteľom a redaktorom. Nová škola iniciovala založenie Pomocnej pokladnice, Bobula bol jej podpredsedom. V rokoch 1869 – 1872 bol zakladateľom a riaditeľom kníhtlačiarne a vydavateľstva Minerva.

Bobula bol zakladateľom Spoločenského klubu v VI. obvode, v ktorom združoval podnikateľské a živnostenské vrstvy. V roku 1892 založil odborný časopis Építészeti Szemle, ktorý do roku 1898 aj sám redigoval.

Jeho nadanie a staveľské ambície zdedili aj jeho synovia. Ján bol architektom v Budapešti, projektoval najmä kostoly, školy a nemocnice, Titus žil v Amerike.

Pamätná tabuľa J. N. Bobulu sa nachádza pri vchode jeho paláca na Andrásyho triede. Pochovaný je v Kerepešskom cintoríne.

120. výrocie úmrtia

Šimona Klempu

Prvý redaktor Katolíckych novín Šimon Klempa zomrel pred 120 rokmi, 21. novembra 1903 v Trnave. Narodil sa 24. októbra 1811 v Lakšárskej Novej Vsi. Bol náboženský spisovateľ, rímsko-

katolícky kňaz. Gymnázium absolvoval v Bratislave a v Ostrihome. Filozofiu študoval v Trnave a teológiu v Pázmáneu vo Viedni. V roku 1836 ho vysvätili za kňaza.

V druhej polovici 30. rokov 19. storočia prišiel do Pešti. Od roku 1837 pôsobil ako kaplán vo Farnosti sv. Jozefa v VIII. obvode a od roku 1850 účinkoval už ako farár. Od roku 1854 v Kostole sv. Terézie v VI. obvode zabezpečoval duchovné úkony veriacim nemeckej, maďarskej a slovenskej národnosti. O štyri roky neskôr sa stal pápežským komorníkom, v roku 1861 titulárnym prepoštom a v roku 1886 trnavským kanonikom.

Okrem svojich kňazských povinností sa venoval aj výchovno-kultúrnym aktivitám medzi svojimi krajanmi. V roku 1848 vznikol v Pešti Spolok na vydávanie dobrých a lacných kníh pre katolícky ľud v maďarskom, nemeckom a slovenskom jazyku. Spolok v roku 1952 premenovali na Spolok sv. Štefana. Š. Klempa považoval za dôležité zakladanie miestnych knižníc a zavedenie výučby náboženstva v štátnych školách.

Šimon Klempa bol prvým redaktorom Katolíckych novín, ktoré redigoval v rokoch 1849 – 1851. Vydavateľom novín bol Spolok sv. Štefana. Prvé číslo týždenníka vyšlo 7. novembra 1849 v Pešti v bernolákovčine. V roku 1852, keď Klempa už pôsobil v Terezíne, redakciu odovzdal svojmu kaplánovi Jánovi Palárikovi, ktorý bernolákovčinu zamenil za štúrovčinu.

Klempovi v roku 1999 odhalili pamätnú tabuľu v Budapešti v kostole sv. Jozefa, kde začal pôsobiť. Pri príležitosti 100. výročia úmrtia mu Slovenská samospráva VIII. obvodu odhalila pamätnú tabuľu aj na budove fary. V roku 2007 sa uskutočnilo slávnostné odhalenie pamätnej tabule Š. Klempu v Kostole sv. Terézie v VI. obvode.

155. výrocie založenia

Slovenského spolku v Pešťbudíne

Pred 155 rokmi, v roku 1868, vznikol Slovenský spolok v Pešťbudíne. Aktivity spolku na začiatku 70. rokov ochabla,

slovenských dejateľov

ale v roku 1874 znovu ožila. Vtedy vznikol Zábavno-poučný spolok, skrátene Slovenský spolok v Pešť-Budíne.

Cieľom spolku bolo šírenie národného povedomia medzi všetkými vrstvami miestnych Slovákov. Spolok sa usiloval organizovať slovenské divadelné predstavenia a vybudoval pomerne rozsiahlu knižnicu. Spočiatku mal takmer sto členov, prevažne vysokoškolských študentov a pešťianskych mešťanov. Stanovy spolku potvrdili v júni 1868. Po opätovnom utlmení koncom 19. storočia začal v rámci spolku aktívnejšie fungovať Literárny odbor, vytvorený v roku 1895. Združenie sa

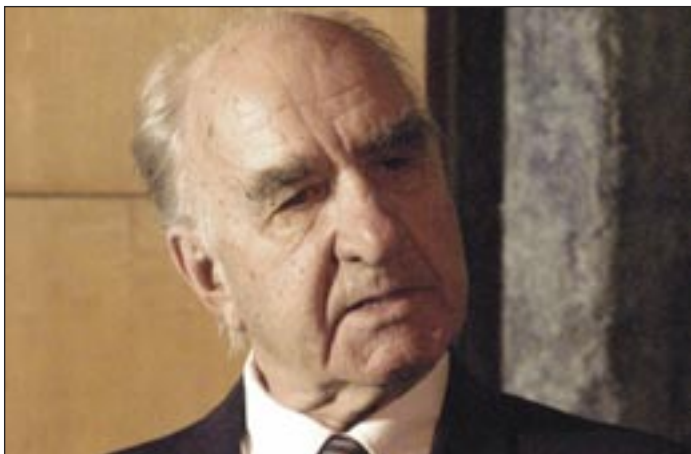
orientovalo predovšetkým na študentov a inteligenciu. Na prelome 19. a 20. storočia oživilo jeho národné a spolkové aktivity, získal uznanie, nových členov a sympatizantov. V prvom desaťročí 20. storočia pravidelne organizoval výchovno-vzdelávacie prednášky, koncerty a divadelné predstavenia. Domáce večierky boli zamerané na materinský jazyk, slovenskú literatúru, umenie a vedu.

Členovia spolku sa obyčajne schádzali po nedeliach v niektorom hostinci v okolí slovenského evanjelického kostola. Na kultúrnych večierkach odznievali recitácie, zborový a individuálny

spev za klavírneho sprievodu učiteľa slovenskej školy na Kerepešskej ceste Ľudovíta Izáka. Angažovaní členovia spolku rozširovali medzi robotníkmi a remeselníkmi slovenské noviny. Predsedami spolku boli napríklad novinár a politik Milan Hodža, staviteľ Michal Milan Harminc, poisťovací úradník Ján Alojz Wagner. V spolku bola možnosť vypožičiavať si z knižnice knihy, alebo si kupovať lacné knihy. Pobočkou Slovenského spolku bol 25-členný Slovenský spevokol v Budapešti, ktorého dirigentom bol od roku 1893 Ľudovít Izák.

Dr. Anna Kováčová

Centenárrium narodenia Juraja Meliša

V Sarvaši, na sálaši na Čipkárskom rade, sa 2. júla 1923 narodil veľikán operného sveta, slávny maďarský barytonista slovenského pôvodu **Juraj Meliš**. Zomrel v Budapešti 27. novembra 2009. V Maďarsku oslavovaný umelec získal veľa cien a vyznamenání. Medzi najvýznamnejšie patria Cena Franza Liszta, ktorú mu udelili trikrát, Cena L. Kossutha a Cena F. Kazinczyho. Získal tituly Zaslúžilý a Vynikajúci umelec a bol večným členom Spoločnosti nesmrteľných. Slovenská samospráva Budapešti ho v roku 1998 pri príležitosti jeho 75. narodenín a päťdesiatročného pôsobenia v Maďarskej štátnej opere navrhla na vyznamenanie Za Budapešť.

Rodičia Michal Meliš a Judita Srnková chceli mať zo svojho v poradí siedmeho dieťaťa poľnohospodára. Na-

šťastie hlavne otec podvolil nátlaku miestneho učiteľa, aby Juraj, ktorý do svojich piatich rokov hovoril len po slovensky, maďarsky sa začal učiť až v škole, ukončil šesť tried a pokračoval v štúdiu na gymnáziu. Spevácky talent Juraja Meliša objavil farár Pavel Bartoš, u ktorého spieval v Novom evanjelickom kostole v Sarvaši a ktorý ho veľmi podporoval v speváckej kariére. V Sarvaši sa nadaný žiak z vlastnej iniciatívy učil hrať na kontrabase a bol členom mestského orchestra. Do Budapešti prišiel v roku 1943, keď začal študovať architektúru na Technickej univerzite. Spev ho však priťahoval viac, preto začal brať súkromné hodiny u Annie Rosthyovej. Na jej odporúčanie urobil na jar v roku 1944 prijímacie skúšky na Hudobnú akadémiu, študovať však začal v dôsledku vojny až o rok neskôr. Jeho pro-

fesormi boli Imre Molnár, Józsa Sallay a Oľga Révhegyiová, rod. Fritschová. Do Maďarskej štátnej opery ho prijal Aladár Tóth 2. septembra 1949. Debutoval 18. októbra v Bizetovej Carmen ako Morales. V roku 1951 získal na Vysokej škole hudobného umenia F. Liszta diplom operného speváka. Počas šesťdesiatročnej kariéry stvárnil v Maďarskej štátnej opere takmer 70 hlavných postáv. Vystupoval nielen po celom Maďarsku, Európe, ale aj v Spojených štátoch a v Mexiku. Napriek úspechom dosiahnutým na medzinárodnej scéne neopustil svoju rodnú vlasť, v ktorej sa stal ikonou.

Dňa 23. júla odhalili v aule Pedagogickej fakulty Vysokej školy Ferenc Gála v Sarvaši pamätnú tabuľu Juraja Meliša.

Ľubomíra Fallerová

Letný tábor v Mojmírovciach

Ako každý rok, i teraz usporiadala Slovenská samospráva Budapešti koncom júna letný jazykový tábor pre skupinu najaktívnejších žiakov budapeštianskej slovenskej školy v obci Mojmírovce, s ktorou dlhé roky úspešne spolupracuje predovšetkým v oblasti kultúry a školstva. O tom, ako sa vydaril, napísala článok jedna z jeho dvadsiatich účastníkov, ôsmačka Lilien Miklošková.

Celé naše päťdňové dobrodružstvo sa začalo, keď sme dorazili autobusom do malej peknej dedinky Mojmírovce neďaleko Nítry. Privítal nás pekný historický kaštieľ, v ktorom sme boli ubytovaní. Príjemným prekvapením boli pre nás dvojlôžkové izby so samostatnou kúpeľňou, z okien sme mali krásny výhľad na park. Jedlo bolo chutné a pekne servírované. O zábavu a spoločenské aktivity sa postarali naše šikovné pani učiteľky **Beatrix Hrušková** a **Ágota Kosárová Bartalosová**, vďaka ktorým

sme mali množstvo zážitkov. Mini golf, plavecký bazén a park boli súčasťou našich dní. Predstavme si spoločne jeden deň v Mojmírovciach. Ráno okolo 7.00 sme mali budičiek a okolo 7.50 sme sa stretli pri vchode. Naša cesta viedla do reštaurácie hotela, kde sme sa naraňajkovali. Potom sme si zobrali veci z izby a prešli sme do miestnej školy. Škola bola veľká s množstvom žiakov, kde nás každé ráno pekne privítali. Zúčastnili sme sa na troch vyučovacích hodinách spolu s našimi rovesníkmi, lebo na Slovensku ešte prebiehal školský rok. Dal-

ším programom bola zvyčajne nejaká prednáška v múzeu alebo na inom zaujímavom mieste. Po obede sme mali čas na oddych, potom nasledovali rôzne aktivity, voľný čas na izbe, nákupy v miestnom supermarkete a hodinka v plaveckom bazéne hotela. Na večeru sa každý tešil. Po nej sme už skôr trávili čas na izbe, so spolužiakmi sme hrali spoločenské hry, počúvali sme hudbu a rozprávali sme sa.

Raz sme boli na termálnom kúpalisku v Poľnom Kesove, kde sme si dokonale oddýchli. Ďalší deň sme si pozreli dedinský mlyn.

Mojmírovce boli pre mňa a pre mojich spolužiakov skvelým zážitkom, ktorý by sme si hocikedy radi zopakovali. Sme vďační Slovenskej samospráve Budapešti za sprostredkovanie tábora, ako aj našej škole a pani učiteľkám, že sme dostali možnosť zúčastniť sa na ňom..

Lilien Miklošková,
žiacka 8. ročníka

Foto: Ágota Kosár Bartalos

Tanečný tábor v Kerestúre

Slovenská samospráva XVII. obvodu Budapešti spolu so Združením na zachovanie ľudovej kultúry Rákosvölgye zorganizovali uprostred leta tradičný slovenský letný tanečný tábor. Väčšina účastníkov boli členovia detskej tanečnej skupiny *Fialka*, alebo predstavitelia najmladšieho pokolenia, ktorí majú slovenských predkov z Kerestúru.

Slovenský jazyk hravou formou vyučovali dvaja pedagógovia: **Monika Szelényiová** a **Bertalan Bertók**. Učili deti pozdraviť, počítať i slovenské názvy častí dňa prostredníctvom piesní a detských riekaniek zozbieraných v Kerestúre. Pravidelným hosťom táborov XVII. obvodu je známy umelec **Levente Galda**, na ktorého sa deti vždy tešia. Ani tento rok nechýbala zábava so spevom a tancom. Z Leventeho repertoáru sa deti naučili slovenské cirkevné piesne. Súčasťou programu tábora bola jazda na koni. Osobitné poďakovanie patrí *Jazdeckej škole Lastovička z Rákoscsaby* a tamojšej vedúcej **Eve Jägerovej**. Na jazdu sa odvážili všetci, dokonca aj deti, ktoré tvrdili, že na takého veľkého koňa by si nikdy nesadli. Napokon sa im nechcelo z jazdiarne odísť.

Jedno dopoludnie sme strávili s členkami *Ženskej speváckej skupiny z Kerestúru*, ktoré deťom nielen zaspievali a porozprávali o histórii Kerestúru, niekdajšej samostatnej dediny, teraz mestskej časti Budapešti, ale obdarili ich aj chutnými koláčmi.

Deťom sa páčila aj návšteva samoty v XVI. obvode. Tam sme sa zoznámili s domácimi zvieratami v ich prirodzenom prostredí. Videli sme všetky druhy hydiny – sliepky, husi, kačice, morky, perličky, prepelice, holuby a boli tam aj kozy, ovce, kravy a osly. V krásne postavenom štylizovanom gazdovskom dvore sme videli dvor s pecou a hydinový dvor s kliečkami a búdkami.

Pozreli sme si tiež film *Kerestúrske hrdé d'iouke*, v ktorom ženy hovorili o svojej slovenskej identite, o 20 rokoch, ktoré spolu strávili v skupine. To všetko je zachytené vo filme natočenom pri príležitosti 20. výročia vzniku

speváckej skupiny. Zaujímavosťou premietania bolo, že vnuci a pravnuci sa s radosťou stretli, vypočuli si a na striebornom plátne obdivovali svoje babičky, prababičky, tety a príbuzné. Na druhý deň sa rodičia účastníkov tábora zvlášť poďakovali za zážitok, ktorí sa ich po-

tomkom ušiel počas predchádzajúceho dňa. Silným sa ukázal byť aj dojem, ktorý v deťoch vyvolalo premietanie vystúpenia folklórnej skupiny *Fialka*. „Úplne iný zážitok bol vidieť skupinu tancovať nie na malej obrazovke telefónu,“ povedali. Okrem premietania, tancovania a spoločného spevu mali každý deň k dispozícii ihrisko, mohli hrať futbal, pochutnávať si na zmrzline a venovať sa ďalším zábavným aktivitám.

Posledný deň predviedli malú choreografiu zostavenú pre túto príležitosť. Nacvičila ju s nimi **Monika Szelényiová** na melódiu, ktorú spievali kerestúrske ženy a všetci účastníci ju zatancovali. Škoda, že jedinečné vystúpenie bude neopakovateľné, pretože skupina sa už v tejto zostave asi nikdy nestretne. Deti sa rozbehli do škôl, kde ich čakajú zvyčajné povinnosti školákov.

László Csaba Pap/HaZ

Foto: Autor

Po utrpení príde večný cieľ

Vďaka Slovenskej samospráve VIII. obvodu Budapešti pod vedením **Moniky Szelényiovej** sa aj v prvú augustovú nedeľu konala v hlavnom meste slovenská svätá omša. V Božom stánku sv. Jozefa na Námestí Mihálya Horvátha slúžil obrad dôstojný pán **Radoslav Lenčes** z Farnosti svätého Imricha v Štúrove.

Okrem veriacich z hlavného mesta prišli na omšu aj Slováci z Dabašu-Šáre, Santova, Mlynkov, Verešváru, Inárscu, Budaörsu a Dunaharaszti. Miništrovala **Beáta Erdeiová** a zo Svätého písma čítala **Margita Tóthová Urbaničová**. Kantorom bol koncertný a chrámový organista **Štefan Nagy** z Kolárova.

Dôstojný pán citoval zo svätého Evanjelia podľa Matúša: „Ježiš vzal so sebou Petra, Jakuba a jeho brata Jána a vyviedol ich na vysoký vrch do samoty. Tam sa pred nimi premenil: tvár mu zažiarila sťa slnko a odev mu zbelel ako svetlo. Vtom sa im zjavil Mojžiš a Eliáš a rozprávali sa s ním. Vtedy Peter povedal Ježišovi: „Pane, dobre je nám

tu. Ak chceš, urobím tu tri stánky: jeden tebe, jeden Mojžišovi a jeden Eliášovi.“ Kým ešte hovoril, zahalil ich jasný oblak a z oblaku zaznel hlas: „Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám zaľúbenie; počúvajte ho.“ Keď to učeníci počuli, padli na tvár a veľmi sa báli. No pristúpil k nim Ježiš, dotkol sa ich a povedal im: „Vstaňte a nebojte sa!“ A keď zdvihli oči, nevideli nikoho, iba Ježiša. Keď zostupovali z vrchu, Ježiš im prikázal: „Nikomuhovorte o tomto videní, kým Syn človeka nevstane z mŕtvych.“ (Mt. 17, 1-9)

Vo svojej kázni sa dôstojný pán pri príležitosti sviatku Premenenia Pána zamýšľal nad tým, čo môže byť večným cieľom ľudského života. „Je to ako keď vystupujete na vysoký vrch. Chcete vynaložiť, aj vynaložite veľa síl, veľa odvahy, možno niekedy utrpíte aj veľa bolesti, ale túžite prísť na vrchol do cieľa. Takto je to aj v našom kresťanskom živote. Počas svojho života musíme vynaložiť veľa síl, možno niekedy zniesť veľa bolesti, veľa smútku,

veľa utrpenia, ale máme pred sebou ten večný cieľ, vzor Ježiša Krista. Toto je cieľ každého ľudského života na zemi, pre toto sme prišli na túto zem, narodili sa, aby sme dosiahli nebo,“ povedal.

Po omši veriaci spoločne odišli na faru na agapé. **Monika Szelényiová** využila príležitosť, aby poďakovala dôstojnému pánovi **Radoslavovi Lenčesovi**, že k nim prichádza každú prvú nedeľu v mesiaci. Taktiež poďakovala **Beáte Erdeiovej**, **Margite Tóthovej Urbaničovej** a **Štefanovi Nagyovi** za ich službu. Zároveň zablahožerala pravidelnej účastníčke slovenských omší **Júlii Horváthovej** k narodeninám. Prítomným sa prihovril podpredseda zboru **Kazimír Kápolnai**, ktorý uviedol: „Terajšia slovenská omša bola zvlášť významná, ukončila 24. ročník, pretože bohoslužby v slovenskom jazyku sme začali organizovať v septembri 1999. V septembri vstúpime do 25. ročníka a o rok, ak nám v tom Pán Boh pomôže, oslávime štvrtstoročie.“

zlh (LN)

Súženia všedného života

Predposledná júlová nedeľa, keď Slovenský evanjelický cirkevný zbor v Budapešti spolu so Slovenskou samosprávou VIII. obvodu hlavného mesta na čele s **Monikou Szelényiovou** usporiadali v kaplnke evanjelického zboru na Rákócziho triede ekumenickú bohoslužbu, bola poznačená hlukom. Každé dve-tri minúty prelietali ponad dejisko služieb Božích helikoptéry prevážajúce solventných fanúšikov pretekov *Formuly 1* na neďaleký *Hungaroring*. Nepríjemná zvuková kulisa síce narúšala pobožnosť, ale zároveň dobre korešpondovala so slovami zborovej farárky, sestry **Hildy Gulácsiovej Fabuľovej**: „Dobrotivý Bože, Otče náš nebeský, Ty sa otcovsky staráš o všetko svoje stvorenie. Ty dávaš potrebné veci pre šťastný život každému, kto počúva tvoje slovo a túži po tvojej prítomnosti. Daj, prosíme ťa pokorne, i nám pevnú vieru, dôveru v tvoju otcovskú starostlivosť. Ty nám na púšti tohto života nedáš zahynúť, ale obdariš nás telesným aj duchovným požehnaním...“ Sestra **Hilda**

Foto: Autorka

vychádzajúc z piatej kapitoly prvého listu apoštola Petra poukázala na vážny odkaz jeho slov. „Apoštol Peter na konci svojho listu píše o našom ideálnom vzťahu k nášmu Pánovi, akú máme v nehu vieru, dôveru a nádej. Na tejto zemi máme aj trápenia, ktoré sú súčasťou každodenného života. Aj náš malý slovenský cirkevný zbor ich má. Keď prichádzajú rad za radom, tak má

človek sklon prepadať trúchleniu, smútku, klesať na mysl, strácať nádej. Ako Eliáš povedal Pánovi, keď bol unavený zo stáleho boja: Už stačí, už dost! Som unavený. Na to mu náš Pán odvetil: Jedz a potom choď ďalej, lebo máš ešte úlohy, službu, musíš vytrvať! Človek potrebuje, aby ho niekto posilnil, utvrdil v jeho službe. Pán Ježiš hovorí: Nebuďte ustarostení, veď váš otec nebeský vie, čo potrebujete. Ako apoštol Peter riekol, na neho, na Pána, uvaľte všetky svoje starosti, lebo on sa o nás stará. Náš Pán nás miluje, myslí na nás a sme pre neho dôležití. Môžeme sa na neho spoliehať, dôverovať mu a veriť. Môžeme sa opierať o nádej, že v každom prípade splní svoje sľuby,“ dodala sestra **Hilda**.

Ekumenická bohoslužba bola spojená so spoveďou a večerou Pánovou. Po bohoslužbe veriaci pri skromnom pohostení využili možnosť sa trochu porozprávať a dohodnúť na najbližších spoločných programoch.

tre (LN)

Národnostný deň v Novej Pešti

Foto: Autor

Vo IV. obvode Budapešti, v mestskej časti Nová Pešť, sa koncom augusta už tradične konajú *Dni mesta*. Je to čas, keď si obyvatelia a vedenie mestskej časti pripomínajú narodeniny obvodu. Dejiskom série podujatí bolo aj tento rok Námestie svätého Štefana.

Organizátori akcie aj tentoraz venovali nedeľné predpoludnie v obvode žijúcim národnostiam. Predstavitelia národností mali možnosť reprezentovať

svoju kultúru na veľkom javisku. Kulturné predpoludnie otvorili Nemci, vystriedali ich Slováci, Rómovia, Gréci, Arméni, Poliaci, Ukrajinci a Rusíni so svojimi tancami a piesňami. Kultúru Slovákov v Maďarsku prezentoval *Slovenský folklórny spolok Lipa*. V polhodinovom predstavení predviedol slovenské choreografie z Maďarska a zo Slovenska. Svojím spevom si získala srdcia obecnstva členka taneč-

ného súboru, študentka slovenského gymnázia v Budapešti **Stella Styevóová**.

Okrem kultúrneho programu každá národnosť očakávala hostí v stánkoch s ochutnávkou svojich typických jedál. Slovenská samospráva pod vedením **Enikő Óváriovej** tento rok ponúkala návštevníkom tradičné čabianske klo-básky.

zlh (EN)

Deň národností v XV. obvode

Zo slov predsedníčky Slovenskej samosprávy XV. obvodu **Ági Ferencziovej** vysvitlo, že ich zbor obnovil tradíciu usporadúvania Dňa obvodu, respektíve Dňa národností, práve z jej iniciatívy. Nuž a tak sme sa vlastne vďaka nej zišli 9. septembra v Parku baníkov, aby sme sa prostredníctvom kultúry a gastronómie oboznámili s tu

Foto: LF

pôsobiacimi národnostnými samosprávami. Záujemcov o toto podujatie privítala starostka obvodu **Angéla Cserdiová Némethová** a zvlášť sa poďakovala hosťom zo spriatelneného chorvátskeho mesta Donji Kraljevec, že prijali pozvanie a svojou prítomnosťou obohatili tento mimoriadny deň. Ako ďalej pokračovala, je skutočne mimoriadny a to tým, že medzi sebou môžeme privítať nadaných a oduševnených umelcov autenticky predstavujúcich po stáročia pretrvávajúce zvyky, tradície a kultúrne hodnoty tu žijúcich národností. Ich zachovanie a odovzdanie budúcim gene-

ráciám je dôležitou povinnosťou a aj naším spoločným záujmom. Hovorila aj o tom, ako dlho spoločne zdieľame osud v Karpatskej kotline a usilujeme sa o pokojné spolunažívanie, vzájomnú úctu a pochopenie, lebo len to slúži záujmom menších a väčších národov a miestnych spoločenstiev. – *Vzájomným oboznamovaním sa so zvykmi, kultúrnymi hodnotami, gastronómiou, tradíciami iných národov môžeme budovať trvalejšiu a hodnotnejšiu spoločnosť*, – povedala Angéla Cserdiová Némethová. Po jej vystúpení sa na javisku striedali folklórne skupiny, ktoré nám priblížili

arménske, bulharské, grécke, chorvátske, nemecké, rómske a v neposlednom rade slovenské piesne a tance.

Slovenskú kultúru priniesla na javisko skupina *Tal-léros* z Békešskej Čaby. Vznikla v roku 2015 a tvoria ju huslisti **Martin Földesi** a **Ondrej Juhász**, violončelista **Daniel Ökrös** a basista **Ondrej Valjer**. Mladí muži z

Kúta búrok, kolisky častých roľníckych a sociálnych nepokojov, sa usilujú o to, aby ľudová hudba charakteristická pre toto územie odznela v čo najautentickejšej podobe. Mimoriadne miesto v ich repertoári patrí národnostnej hudbe Békešskej župy. Svoje vystúpenie odštartovali Kom-lóšskym maršom.

V stánku Slovenskej samosprávy XV. obvodu podávali, akože inak, bryndzové halušky a kapustové strapačky a čapovali pivo a kofolu. Úspech bol zaručený.

Lubomíra Fallerová

Slovenská samospráva Budapešti

Edita Hortiová
predsedníčka

Pavol Beňo
zástupca predsedníčky

Levente Galda
Rozália Papová Polereczká
Júlia Szabová Marloková
Zuzana Szabová
Monika Szelényiová

Sekretárka:
Eubomíra Fallerová

Adresa SSB:
Akadémia ul. 1, Budapešť 1054
Telefón: 374-0635
E-mailová adresa:
ssambp@gmail.com

Redakcia

Eubomíra Fallerová
šéfredaktorka

Vlasta Zsákaiová
jazyková redaktorka

Edita Hortiová
Pavol Beňo

Deň národnosti v XX. obvode

Druhá septembrová sobota bola v Budapešti bohatá na programy. V XX. obvode sa tiež konal *Deň národnosti*. Slovenská samospráva Peštianskeho Alžbetína sa aj v tomto roku „pochlapila“ a pripravila na tento deň bohatú prezentáciu slovenskej kultúry a gastronómie. Prichádzajúci hostia sa hneď pri vstupe do areálu, kde prebiehali programy, stretli so slovenskou ľudovoumeleckou tvorbou, ktorú vo forme keramiky, vyšívajúcich odevov a ozdobných prestieradiel ponúkali ženy zo Šámšonháze v stánku nazvanom *Šámšonikum*. *Folklórny spolok Komlós* prezentoval slovenský tanec, hudbu a spev a *Spolok Rákosvölgye* priblížil záujemcom rôzne druhy ľudového kroja, ktoré kedysi nosili kerestúrske ženy.

Ako je to v XX. obvode zvykom, najprv sa na javisku zoskupili poslanci jednotlivých národnostných samospráv pôsobiacich v Peštianskom Alžbetíne. Predsedníčka slovenského voleného zboru *Alžbeta Árgyelánová* mala na sebe ľudový kroj zo Šámšonházy. Prítomných privítala referentka pre národnostné samosprávy *Ildika Marosiová Benedeková*, ktorá predstavila členov jednotlivých samospráv. Po jej príhovore začali na javisko prichádzať folklórne skupiny rôznych národností so svojím programom. Slovenské tance predviedol súbor *Komlós zo Slovenského Komlóša*. Vznikol na jeseň roku 1949 pod vedením učiteľky *Anny*

Medovarszkej a po sedem desaťročí nepretržite zachováva hudobnú a tanečnú kultúru a ľudové tradície Slovákov žijúcich v Slovenskom Komlóši. Jeho činnosť v značnej miere prispieva k zachovaniu slovenského jazyka a slovenskej identity v meste. Repertoár súboru sa neustále rozširuje a okrem slovenských tancov zaraďuje do svojho programu aj maďarské choreografie. Desaťročia usilovnej práce priniesli spolku mnohé uznania. V roku 1996 to bola cena *Pro urbe* udelená mestom Slovenský Komlós, v roku 2006 cena Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku *Za našu národnosť* a v roku 2022 získal spolok cenu *Pro Cultura Minoritatum Hungariae*. Jeho predsedom je **Gábor Kracsmeri** a umeleckým vedúcim **Milan Kracsmeri**. Na vystúpení bolo vidieť, s akým elánom a radosťou zvládajú členovia spolku vystúpenie, nevadila im ani nesmierna horúčava.

V slovenskom stánku nás okrem gastronomickej ponuky v podobe pravých strapačiek, teda halušiek s kyslou kapustou, čakalo aj milé prekvapenie. Program si prišla pozrieť aj najstaršia členka slovenskej komunity Peštianskeho Alžbetína **Judita Oláhová**, *teta Jutka*, ktorá sa donedávna veľmi aktívne podieľala na práci slovenskej samosprávy. Všetkým nám svojou prítomnosťou urobila veľkú radosť.

Eubomíra Fallerová

Kým Bukovčan nezaspieva (alebo: zopár myšlienok o letnej divadelnej dielni)

„.....Je ľudské pochybovať, je ľudské sa báť, je ľudské byť sebeckým, ale to najdôležitejšie je zostať pri tom stále človekom...”

Divadelné dielne Slovenského divadla Vertigo (SDV) majú 15-ročnú históriu. Ako sa to všetko vlastne začalo? Tak, že jedna účastníčka divadelných táborov pre žiakov základných škôl za mnou prišla s prosbou, aby sme zorganizovali tábor aj pre staršiu vekovú kategóriu, predovšetkým pre tých, ktorí podobne ako ona už majú aké-také divadelné skúsenosti. Nuž a tak sa v prvej divadelnej dielni – alebo, inak povedané, workshope – v roku 2008 v Svätom Jure pri Bratislave zišlo 18 mladých ľudí vo veku 15 až 18 rokov (medzitým sa vek účastníkov zvýšil na hornú hranicu 21), ktorí plní nadšenia nastudovali pod taktovkou vtedy ešte študenta réžie **Antona Koreňiho** a jeho asistentky **Kristíny Tóthovej** svetoznámy príbeh *Alica v krajine zázrakov*. Eufória z úspešnej premiéry bola úžasná a deti, pardon, mládež, sa vracala domov s nezabudnuteľnými zážitkami. Počet účastníkov dielne napriek tomu, že mala vždy veľmi dobrý ohlas, predsa len klesal. Na našu radosť v posledných rokoch sa do nej opäť hlásilo viac záujemcov, v tomto roku ich bolo 11. Stalo sa tak aj vďaka študentom budapeštianskeho slovenského gymnázia, ktorých do Svätého Jura pricestovalo päť: **Stella Styevóová**, **Luca S. Kováčsová**, **Hanna B. Nyergesová**, **Rafael L. Liska** a **Dóra Szekeresová** a pridala sa k nim stredoškolačk **Mark Bódis**, ktorý je členom obnoveného školského dramatického krúžku.

Práca v divadelnej dielni je podobná ako v divadelnom tábore. V dielni je však, ako som už naznačila, menej účastníkov. Z toho vyplýva, že spolupráca je ešte „užšia“, počet skú-

Foto: Autorka

šobných hodín dlhší, napojenie na lektora intímnejšie. Herec a režisér **Michal Jánoš** je našim dielňam (obyčajne aj so svojou manželkou, režisérkou a dramaturgičkou **Katkou Jánošovou Lesayovou**) verný už vyše 10 rokov. Empatický, milý, trpezlivý, ale aj prísny mladý muž si podklady pre dielne pripravuje sám, resp. s Katkou. Tento rok sa pustil do práce sám a vychádzal z drámy významného slovenského scenáristu a dramatika **Ivana Bukovčana** (1921 – 1975) *Kým kohút nezaspieva*.

Dej drámy sa odohráva v rokoch 2. svetovej vojny v malom mestečku. Nemci večer zadržlia desať náhodne vybraných rukojemníkov a zatvoria ich do pivnice. Ráno majú byť popravení na odvetu za zabitie nemeckého vojaka. Nemecký veliteľ napokon zmení svoje rozhodnutie – zomrie iba jeden z nich, musia sa však rozhodnúť, kto to bude. V tejto dramatickej situácii sa odhaľujú charaktery ľudí – podobne ako sa odhalia v úprave Michala Jánoša. V „jeho“ príbehu sa mladí herci z dramatického krúžku musia rozhodnúť, ktorý z nich nebude hrať v Bukovčanovej hre, pretože ich je o jedného viac ako postáv v pôvodnej hre. Nuž, aj tu dochádza k odhaleniu charaktrov a vnútorných pocitov jednotlivých účastníkov skúšobného procesu. Dalo

by sa povedať, že priam „licitujú“ o svoje miesto v krúžku, vysvetľujú, argumentujú, pričom z ich výpovedí je cítiť aj úžasnú lásku k divadlu: „..... vždy, keď stojím na javisku a zasvieti na mňa reflektor, ja neviem, to je taký zvláštne krásny pocit, všetko prestane existovať a som zrazu v inom svete, a preto nechcem odtiaľto odísť...“. Teda jednak láska k divadlu, predovšetkým však uvedomenie si toho, čo vlastne znamená „byť člove-

kom“, boli hlavnými motívmi, myšlienkami, heslami predstavenia, ktoré Michal Jánoš pripravil so svojimi zverencami (okrem budapeštianskych gymnazistov s gymnazistkami z Békešskej Čaby **Edinou Csajbókovou**, **Rékou Vozárovou**, **Hannou Krajsovíczovou** a **Lindou Lestyánovou** a so študentom UKF v Nitre, bývalým študentom budapeštianskeho slovenského gymnázia **Zoltanom Havasom**) v letnej divadelnej dielni. Predstavenie skúšali predovšetkým v suterénnych priestoroch, jednoducho povedané v pivnici pod kostolom v komplexe ECAV Agapé (aj pôvodná Bukovčanova hra sa odohrávala v pivnici), kde sa konala aj jeho premiéra. Mladí herci predviedli svoju hereckú vyspelosť, dokázali, že vedia, o čom hrajú a aký ich predstavenie nesie odkaz. Premiéroví diváci po skončení predstavenia nehnute sedeli na svojich miestach a až po krátkom čase sa ozval veľký potlesk, ktorý bol zadosťučinením za dlhé hodiny skúšok v priam neznesiteľnej horúčave, za učenie sa dlhého textu, súčasne však poďakovaním za predstavenie, ktoré by si aj vzhľadom na svoju morálnu hodnotu zaslúžilo, aby sa dostalo k čo najväčšiemu počtu divákov.

Deň Slovákov v Maďarsku

Foto: LF

Za finančnú podporu poskytnutú na vydanie nášho časopisu srdečne ďakujeme Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, zmluva č. 0185/HU/2023, Verejnoprospešnej nadácii Zväzu Slovákov v Maďarsku, zmluva č. 25/S/2023, a Slovenskej samospráve XV. obvodu Budapešti.

Pri zostavovaní čísla sme čiastočne použili články a fotografie z Ľudových novín a webovej stránky www.luno.hu.

BUDAPEŠTIANSKY
SLOVÁK

Časopis Slovenskej samosprávy Budapešti. Náklad: 1000 výtlačkov.
Za vydanie zodpovedá predsedníčka Slovenskej samosprávy Budapešti *Edita Hortiová*.
Adresa redakcie: 1054 Budapešť, Akadémia u. 1, tel./fax: (+36 1) 374-0635, email: ssambp@gmail.com
Uzavierka čísla: 20. septembra 2023.
ISSN 1416-6453. Tlač: CZEDE Kft., Budapešť

B U D A P E S T I SZLOVÁK

A FŐVÁROSI SZLOVÁK ÖNKORMÁNYZAT LAPJA
XXVIII. ÉVFOLYAM 3. SZÁM 2023. SZEPTEMBER

Az Ozvena Budapesti Szlovák Kórus felkészítő tábora az Alacsony-Tátrában

Fotó: Szerző

Az Ozvena Budapesti Szlovák kórus szokásos évi felkészítő tábort az idei évben június 23-29-ig Szlovákiában, pontosabban az Alacsony-Tátrában, a Chopok alján elterülő Tále üdülőközpontban tartotta. Vidám csapatunk a nyári kánikula első napjaiban indult útnak. A bérelt kisbusszal jó tempóban utaztunk és ebédre már meg is érkeztünk szálláshelyünkre. A hegyek között bizony jóval frissebb levegő fogadott minket, így örültünk, hogy meleg ruhák is kerültek a csomagokba.

Érkezésünk napjának délutánján a közeli Hel'pán az ének és tánc jegyében „Garam-menti Napok” néven fesztivált tartottak. Szerettünk volna ide ellátogatni, hogy részesei legyünk a színes folklór műsornak. Útközben azonban olyan jégeső és zápor kerekedett, hogy az út szélén hömpölyögve zúdult le a sáros, kisebb köveket magával sodró esővíz. Ráadásul még egy megriadt őzsuta is a buszunk elé ugrott, volt is emiatt egy kis riadalom. Nyugodt és rutinos

vezetőnknek köszönhetően szerencsére baj nélkül úsztuk meg ezt a találkozást. Sajnos a függőnszerű, zuhogó eső miatt nem tudtuk megtekinteni a programot, inkább visszaindultunk a szálláshelyünkre.

Másnap kezdődött a komoly munka. Reggelente 8 órakor az udvaron frissítő tornával kezdtük a napot. Az időnként metsző szélben és a 8-10 fokra lehült levegőn végzett lazító és légző gyakorlatokat vidáman, jó hangulatban teljesítettük. A torna végén a kubai hangulatú salsa tánc néhány alaplépését is gyakoroltuk.

A reggeli után ebédig tartottak a délelőtti próbák. Az ebédet követő szabadidőt egyénileg, ki-ki igényeinek megfelelően tölthette. Néhányan pihentek, de egy kisebb csapat a környék felfedezésére indult, és rövid sétákon ismerkedett a vadregényes tájjal. A környéken még látni lehet a közel egy évtizeddel ezelőtti orkánszerű szélvihar által okozott károkat, a letarolt

hegyoldalakat, a félbetört fatörzsek kiszáradt csontjait. De a természet szerencsére, ha lassan is már kezdi visszahódítani a kopárrá vált hegyoldalakat.

A színes, illatos vadvirágok és páfrányok között a köves, kissé meredek erdei utat bővizű, rohanó, a köveken tajtékot vető patak kísérte. A magasban cikázó madarak éneke is felüdítette a kirándulókat. A délutáni próbák fél 3-tól fél 6-ig tartottak.

Karnagyunk új kórusművekkel, „jellemzése szerint” finomságokkal lepelt meg minket. A szlovák származású kortárs zeneszerző, Csemiczky Miklós „Öt szlovák népdal” című művének tanulásához kezdtünk hozzá, de gyakoroltuk azokat a darabokat is, amiket a Kórus július 2-án a fallóskúti kórustalálkozón és július 5-én Pozsonyban, a Külföldön Élő Szlovákok Hivatala által szervezett ünnepségen ad majd elő.

A népdalfeldolgozások két nyelven, hol szlovákul, hol magyarul, az egyik tételben kánonban, a másikban felel-

getve, előbb a női szólamok egymást váltva, majd a férfi szólamokkal megerősítve, tréfásan, incselkedve szólaltatják meg a régi stílusú, ereszkedő hangsorú dallamokat. A „Zelené Hory” női-kari kóruszvit gyakorlásához is hozzákezdünk.

Ez bizony nem könnyű feladat, mivel amatőr kórus vagyunk. A hangszalagokat megviselő intenzív éneklés miatt sok szabadidőt is kaptunk karnagyunktól, hogy felfrissülve ismét erőre kapjunk.

Remek kiránduláson vettünk részt Chopok északi lejtőjén és Pribylinán. A skanzenben megnéztük a liptó-szentmáriai (Liptovská Mara) víztározó létesítése miatt elárasztott, de itt újra

felállított falvak házait, amelyeket a különböző tájegységekre jellemző stílus szerint építettek újjá. Az eredetileg a XIII. században épült, de a lebontás miatt ezen a helyen újra felépített templom falaira visszakerült ódon freskók alatt elénekeltük Arcadelt „Ave Maria” című kórusművét. Körben sétáltuk a Csorba tavat és gyönyörködünk a Magas Tátra helyenként még havas hegycsúcaiban. Az időjárás is kegyes volt hozzánk, de mire visszaérezünk a szálláshelyünkre szakadni kezdett az eső. A kirándulás után újult erővel folytattuk a munkát.

Hazautazásunk napjának délelőttjén tartottuk az utolsó próbát és ebéd után

indultunk vissza Budapestre. Kissé fájó szívvel búcsúztunk az Alacsony-Tátra hegyeitől és szállásadónktól, aki mindent megtett azért, hogy a táborban eltöltött idő hasznosan teljen, bővüljön a kórus repertoárja.

A kórustábor megtartásának anyagi fedezete előteremtéséhez pályázatokat nyújtottunk be. Köszönet a támogatóknak, többek között a fővárosban működő szlovák önkormányzatok többségének, hogy lehetőséget adtak kórusunk tovább fejlődéséhez, ezáltal is a szlovák nyelv és a hagyományok további életben tartásához.

*Tamás Beáta
kórustag*

A Szlovák Nyugdíjasok Klubja Nézsán

A hazai szlovákság legkiemelkedőbb eseménye minden évben a Magyarországi Szlovákok Napja, amelyet Szent Cirill és Metód július 5-i ünnepéhez kapcsolódóan rendszerint július első szombatján rendeznek meg. Az idén, június 1-én, a Nógrád-megyei Nézsán adott otthont ennek az eseménynek. A pályázaton elnyert támogatásnak köszönhetően a Szlovák Nyugdíjasok Klubja is ellátogathatott Nézsánra.

Bérelt busszal utaztunk a Nógrád megyei községbe, ahol színes programok és az ország különböző tájegységei szerint felállított sátrak fogadták a vendégeket.

Galgagyörk, a pilisi régió szerinti Pilisszántó, a Vértes-Gerecsei térség szlovák települései, Albertirsa, Bükk-szentkereszt, Bükk-szentlászló, Bakonycsernye, Békéscsaba, Tótkomlós, Szarvas sátraiban tájjellegű édes és sós

süteményeit, lekvárokat, pogácsákat, kolbászos és szalonnás „katonákat”, borokat, gyümölcsöket kóstolhattunk, de előre megrendelt ebédre is be lehetett fizetni. A sátrakban megcsodálhattuk a népviseletbe öltöztetett babákat, hímzett terítőket, abroszokat, falvédőket. Az albertirszai sátorban egy kapusztnyík-receptet is zsákmányoltam – természetesen engedéllyel. A külön felállított sátorban kávé, üdítőitalok, és persze hideg sör is enyhítette a látogatók szomjúságát.

A Szent Jakab templomban részt vettünk az ökumenikus áhítaton. Itt került sor az Országos Szlovák Önkormányzat által adományozott „Nemzetiségünkért Díj” átadására. Az érdeklődők Szlovák Tájházat is megtekinthették. Körbesétáltunk a hajdani Reviczky kastélyban is, amelyben ma a Mikszáth Kálmán Általános Iskola működik, ahol 1962 óta szlovák nyelvoktatás is folyik.

A gálaműsort az Iskola udvarán felállított színpadon tartották, ami az iskola tanulóinak és a Magyarországi Szlovákok Kulturális Intézete regionális központjának sokszínű zenés, táncos előadásából állt. A fellépőkkel együtt énekeltük az ismert, feszes, táncos ritmusú énekeket.

Szerencsére ezen a napon az időjárás is kedvező volt, nem zavarta meg az eső a programokat.

Jó volt találkozni, beszélgetni, együtt ünnepelni a falubeli ismerősökkel, rokonokkal. A rendezvény végén fájó szívvel búcsúztunk új és régi ismerőseinktől. Köszönet támogatóknak. Bízunk abban, hogy jövőre is részt tudunk venni a Magyarországi Szlovákok Napjának programjain.

*Tamás Beáta
klubtag*